

PWN helpt lokale bevolking in Rwanda

PWN is sinds 2006 betrokken bij de verbetering van de drinkwatervoorziening in het noordwesten van Rwanda. Begin vorig jaar richtte PWN samen met Aquarwanda (een ingenieursbureau in Rwanda) de onderneming Aquavirunga op. Aquavirunga ('virunga' betekent vulkaan in de lokale taal Kinyarwanda) wil door middel van publiek-private samenwerking een duurzame bijdrage leveren aan de watervoorziening van de lokale bevolking.

Rwanda heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt sinds de genocide van 1994. Toch leeft nog 60 procent van de bevolking onder de armoedegrens, heeft slechts 52 procent van de Rwandezen toegang tot schoon drinkwater en heeft 90 procent van de bevolking buiten de steden geen toegang tot hygiënische latrines. Het waterverbruik in de landelijke gebieden wordt geschat op acht liter per persoon per dag, ver beneden de standaard van de VN-wereldgezondheidsorganisatie WHO van 20 liter per persoon per dag. Tweederde van de bestaande latrines voldoet niet aan de vereiste hygiënische standaarden. Watergerelateerde ziektes komen dan ook nog veel voor in Rwanda.

In juli 2000 lanceerde de regering van Rwanda daarom haar Visie 2020. Deze vormt de leidraad voor de ontwikkeling van het land op de lange termijn. In 2007 is het startschot gegeven voor 'Turning Vision 2020 into Reality, van herstel naar duurzame ontwikkeling'. Visie 2020 houdt rekening met de millenniumdoelen van de Verenigde Naties, maar de doelstellingen liggen hoger. In 2020 moet de gehele bevolking van Rwanda toegang hebben tot goed drinkwater en hygiënische sanitaire voorzieningen. Het nieuwe beleid voor de watersector richt zich op decentralisatie, participatie van de lokale bevolking en samenwerking met de private sector.

Het project waar PWN bij betrokken is, betreft de rehabilitatie en exploitatie van drinkwatersystemen in Yungwe-Bikore en Mizingo-Mutera in de vulkanenregio nabij de stad Gisenyi. Deze regio is landelijk maar ook dichtbevolkt, grenzend aan de Democratische Republiek Congo en Oeganda. Na de burgeroorlog hebben vele vluchtelingen zich in de regio gevestigd. Door te investeren in de publieke infrastructuur wordt getracht de stabiliteit in de regio te verhogen.

In 1989 is een begin gemaakt met de aanleg van een aantal uitgestrekte regionale waterleidingsystemen in het vulkanengebied. Door de burgeroorlog in 1994 is die stil komen te liggen en zijn de systemen nooit afgebouwd. Het gedeelte dat op dat moment klaar was, is later in gebruik genomen. Door een gebrek aan kennis en onderhoud werken de systemen niet meer naar behoren. Volgens het nieuwe beleid van decentralisatie is de lokale overheid, het Rubavu-district, verantwoordelijk voor de watervoorziening in de regio en eigenaar van de watersystemen. Het district beschikt echter niet over voldoende kennis en ervaring om de complexe systemen vakkundig te exploiteren.

Aquavirunga

Vandaar dat het district in juni 2007 een contract heeft afgesloten met Aquavirunga om de waterleidingsystemen in Yungwe-Bikore en Mizingo-Mutera te rehabiliteren, exploiteren en beheren. De eerste publiek-private samenwerking op het gebied van drinkwater in Rwanda was hiermee een feit. Onder het contract is Aquavirunga verantwoordelijk voor het ontwerp, de uitvoering en de financiering van de rehabilitatiewerkzaamheden en voor de exploitatie van de systemen gedurende een periode van 15 jaar. De exploitatie omvat alle activiteiten van bron tot tap. Aquavirunga dekt haar onkosten uit de verkoop van water.

De aanloopkosten van het project (rehabilitatiewerken, opstellen PPS-contract, opstarten Aquavirunga, etc.) zijn gefinancierd met behulp van een PSOM-subsidie (Programma Samenwerking met Opkomende Markten) van de Nederlandse overheid (60 procent) en PWN (40 procent). Zonder de subsidie van PSOM was het project waarschijnlijk niet tot stand gekomen. Aquavirunga heeft inmiddels 39 vaste medewerkers in dienst en contracten afgesloten met 150 waterverkopers, voornamelijk vrouwen, bij de openbare tapkranen. Ze voorziet 200.000 mensen van drinkwater, maar dit aantal kan in de toekomst groeien door uitbreiding van de systemen. Het watertarief is gebaseerd op de financiële draagkracht van de bevolking. Ramingen tonen aan dat de inkomsten uit de waterverkoop voldoende zullen zijn om de exploitatiekosten te dekken en de investeringen terug te verdienen.

Een oud watertappunt.

UNICEF heeft een door de Nederlandse overheid gefinancierd project gelanceerd voor de versnelde toegang tot water en sanitatie in Rwanda. Lokale overheden kunnen hiervoor voorstellen indienen bij UNICEF. Op verzoek van het Rubavu-district heeft Aquavirunga het voorstel geschreven. Door de samenwerking met Aquavirunga loopt Rubavu voor op andere districten, al weten deze inmiddels ook de weg te vinden naar Aquavirunga voor advies op het gebied van waterlevering. Door de samenwerking dragen Aquavirunga, het Rubavu-district en PWN bij aan de realisatie van het nieuwe beleid van de Rwandese regering en daarmee aan de millenniumdoelen van de Verenigde Naties.

Inmiddels zijn de rehabilitatiewerkzaamheden afgerond. De zuiveringsinstallaties zijn opgeknapt, distributieleidingen zijn hersteld of vervangen en de oude tappunten zijn vervangen door metselwerkconstructies. Bovendien wordt het leidingnet in kaart gebracht. Er dienen zich nu al nieuwe projecten aan. Met behulp van een bijdrage van PWN en Aqua for All gaat Aquavirunga de komende maanden zes dorpen, twee scholen en een kliniek aansluiten op het bestaande waterleidingnet. Ruim 13.000 mensen krijgen hierdoor de beschikking over gezond water dicht bij huis. De verwachting is dat het waterverbruik per persoon per dag hierdoor zal stijgen, wat de gezondheid ten goede komt. Naast

GPS-training.

tappunten wordt ook een aantal toiletten gebouwd op openbare plaatsen, bijvoorbeeld bij markten, scholen en de kliniek. Een aantal nieuwe waterverkoopsters zal een training krijgen in het dagelijkse beheer van de publieke tappunten en latrines. Het is de bedoeling dat het aantal tappunten en latrines zich de komende jaren verder zal uitbreiden via soortgelijke projecten.

Aquavirunga heeft in de korte tijd van zijn bestaan al een aantal successen geboekt. Voor de komst van Aquavirunga was een groot deel van het distributienet niet meer in gebruik en werd het water ongezuiverd het net in gestuurd. Momenteel bereikt het water alle uithoeken van het distributienet en

wordt het gezuiverd zodat het veilig is voor gebruik. Het gevolg is dat er in 2008 geen watergerelateerde ziekte-epidemieën in het gebied zijn waargenomen, wat voordien wel het geval was. Omdat het water weer in het gehele net beschikbaar is, hebben met name vrouwen en kinderen, die verantwoordelijk zijn voor het halen van water, meer tijd over voor andere activiteiten en voor scholing.

Uitdagingen

Aquavirunga staat voor een aantal grote uitdagingen. De bevolking in het gebied is nog niet gewend om te betalen voor water. Om betaling te ontduiken, vinden allerlei illegale activiteiten plaats. Zo wordt bijvoorbeeld illegaal water afgetapt en meters

worden omgedraaid, zodat het telwerk tijdelijk terugloopt in plaats van op. Het is aan Aquavirunga zich zo te organiseren dat het waterverbruik gecontroleerd wordt en zo de verliezen terug te dingen. Een grote tegenslag is de enorme erosie in het gebied, die delen van de bestaande infrastructuur bloot heeft gelegd en zelfs weggespoeld. Door de erosie vallen de kosten van rehabilitatie veel hoger uit dan eerder geschat. De verantwoordelijkheid voor erosiebestrijding ligt bij de lokale overheid, maar die heeft daar niet de benodigde middelen voor. Daarom heeft Aquavirunga in samenwerking met PWN het initiatief genomen om een haalbaarheidsstudie naar erosiebestrijding uit te laten voeren door het ISAE, een Rwandese onderzoeks- en onderwijsinstelling.

Toekomst

In het vulkanengebied wonen 800.000 mensen. Aquavirunga levert momenteel water aan 200.000 bewoners, maar is op zoek naar mogelijkheden voor verdere uitbreiding van dit aantal in de nabije toekomst. Mogelijkheden hiervoor liggen zowel bij de uitbreiding van de systemen die zij momenteel exploiteert als bij de exploitatie van andere drinkwatersystemen in het gebied. Aquavirunga heeft ingeschreven op een aantal aanbestedingen van districten in de regio. De ervaring die is opgedaan in het Rubavu-district geeft haar een voorsprong op andere partijen. Eén van de systemen is inmiddels aan Aquavirunga gegund. De staat waarin het systeem zich bevindt valt echter nogal tegen. Daarom wordt eerst naar financiering gezocht om de hoogstnoodzakelijke rehabilitaties te verrichten.

Jos van Gastel (Aquanet)
Leo Commandeur en Marike van der Peet (PWN)

Een vernieuwd tappunt.